

GWERZ ANN ESKOP GWENN,

*An Aotrou JOSEPH-MARI GRAVRAN, maro en
Kemper, ann deiz kenta a viz C'houever.
1855, d'ann hoad a eur bloaz ha tri-ugent.*

Verbum crucis Dei virtus.

E komz ar groaz e ma nerz Doue.

WAR DON : Gwerz Santez Anna Wenet.

Rouanez vraz Breiz-Izel, Gwerc'héz vad Remengol,
C'houi zo karet ho c'hano ha meulet gant aonholl;
Astennit ho tourn war-n-hou hag e kaninn bremar,
Eur werz da eunn den santel, JOSEPH-MARI GRAVRAN.

(*) L'Oraison funèbre de Mgr. GRAVERAN a été prononcée à la Cathédrale par M. Léopold de Léséleuc de Kérouara, Chanoine théologal de Quimper. Sa vie a été écrite et publiée par M. Maupied, Chan. hon. de Reims, Docteur en théologie et en droit canonique, Docteur es-sciences, etc.

Ce livre, si édifiant et si intéressant, devrait se trouver entre les mains de tous ceux qui ont connu et par conséquent aimé et admiré le saint Evêque.

Quant à notre humble Chant, il s'adresse à nos compatriotes, les bons habitants des campagnes, que l'Évêque de Quimper aimait à évangéliser dans cette vieille et si belle langue bretonne, qu'il parlait avec autant de pureté que d'élegance. Ces hommes, dont la reconnaissance ne s'arrête pas à la pierre tumulaire, garderont la mémoire de leur Évêque, de même qu'ils ont gardé celle des vieux saints de leur pays et des hommes apostoliques qui les ont suivis, comme le père Mounoir, et Michel Le Noblet, que les Bardes du XVIIIe siècle ont chantés dans des *Gwerz* qui sont très populaires en Bretagne.

J.-P.-M. LESCOUR.

— 2 —

Sant Kaourintin ha Sant Pol , Sant Briek , Sant Tual ,
 Sant Patern , Sant Gwenole , Sant Herve , Sant Gwen-Eal ,
 Diskennuit war ar c'houmoul da rei d'in skerijen ,
 Da ziskleria da Vreiziz buez ann Eskop Gwenn.

E Krozon e oa ganet Joseph-Mari GRAVAN ,
 Pa deuaz war ann douar , Doue a ioa gant-han ,
 Rag arog dont er bed-ma , da Werc'hez Remed-holl ,
 Gant he yamm e oa gwestlet enn Iliz Remengol ,

Ha dre ma kreske enn hoad e kreske e furnez ;
 Dirag Doue hag ann dud , braz oa he santelez ;
 Ann dud koz a lavare , pa vije o tremenn :
 • Nep a vevo a velo , he-ma a rai eunn den !.... »

C'hoaz e oa meurbed iaouank , pa vije , aliez ,
 O studia he-unan 'harz mor Douarnenez :
 Sevel a re dirag han ann amzer dremenet ,
 Kear Is , ar Roue Gralon , ar burzudou zo bet .

Lenn mad a re da dri bloaz ha skriva da bevar ,
 Hag al latin , da seiz vloaz , a zispake dispar ;
 E Kastel-Pol , e Paris en deuz bed meuleudi
 Digant aon dud a skiant a gave er studi .

Daoulinet war Mene C'hom e klevaz mouez Doue :
 « Ma Mab , te vo abostol , henvel euz Gwenole ,
 » Enn d'ha-vro gaer Breiz-Izel , e prezegi ar feiz ,
 » Vel a reaz , gwechall enn-hi , sent ganet enn he e'hreiz »

Pebez burzud eo he-man , bugale ann Arvor ,
 Bezomp holl el levenez , d'hor bro eo eunenor ;
 Kanomp gant daelou a joa , kanomp a vovez huel ,
 D'ann Eskop Gwenn , er vro man , meleudi eternel .

Vel e traon menez Oreb , Moisez a grene ,
 O klevet trous ar gurun , mouez an Aotrou Doue ,
 Joseph a gren , a lavar da Roue an Enyou :
 « Ia , Beleg me vez , trugarez deoc'h , aotrou .

En he zao , war ar menez , e velaz en draouien
 Abati Landevennek , kuzet gant ar spern gwenn ,
 Eno dindan ar c'hoz vein , an drez hag an illo ,
 Ema brema ar Venac'h , kousket enp ho beiou .

Hag ann den iaouank a ia , var eün d'ann abati ,
Daoulinet war eur c'hoz bez , setu-hen o pedi ,
O pedi Sant Gwenole , eno gwechal abad ,
Da c'houlen digant Doue ma vo eur beleg mad.

Pa vel gant heol ar mintin , o sevel a uz Breiz ,
Tour kaer Iliz Remengol , e sonje bars enn deiz ,
Ma oa gwested led d'ar Were'hez eno gant he vam vad ,
Hag e treuz da vont d'he zi , breac'h vor ar Faou-timad.

Stouet ebarz enn Iliz karguet a vurzoudou ,
Evel kement a ia di , e renk skuilla daelou ,
Ha neuze e lavaraz a galon d'ar Werc'hez ,
« C'hoant o c'heuz e venn beleg , bezit ma fatronez .

» Santel eo karg eur beleg , ha pouner eo meurbet ,
» Mez c'hui eo ma fatronez , Itron ann holl Remed .
» Henchit ac'hanon hemdez , me a vezoo ho mab ,
» Roit din ar c'hras da veza bepren eur beleg mad .

He beden a zo klevet , mond a eure d'ar skol ,
Ha d'ann hoad a bemzek vloaz , ebarz e Kastel-Pol ,
En doa great ann holl studia gas d'ar seminer ,
Ha kerkent e oa kaset da gloarek da Gemper .

Eno prest e tiskouezas he skiant , lle speret .
Ann Eskop a ioa neuze den guiek ha brudet ,
A gas GRAVRAÑ da Baris , da skolach Stanislaz ,
Hag e seminer Paris goude e studiaz .

Er bloaz mil eiz-kant-seitek , vel ma oa beleget ,
Dar seminer da Gemper e oa doc'h tu galvet ;
Hag eno e pad nao bloaz , e kelenne hemdez
Da furmi , enn eskopti , ar Veleien nevez .

Balamour d'he wiegez e oa neuze hanvet ,
Da Vrestis evit Person ; eur garg diez meurbet !
Rag-tal e kavaz ann tu : an Eskop a lare :
« Mond a ra ann traou gant-han gwelloc'h vit gan-hen-mel .

Rei a reaz eur Mision evel ma erruáz ,
Ha koueza a reaz war-n-han goude trubuillou-braz ,
Stoufa a reaz ho genou d'he holl enebourien ,
Ha renta reaz anez-bo kristenien vad zorken !

E kever ar bec'herien e oa karantesus,
Hag o fardoni a re , evel ma rea Jesus !...
Nag a bec'her deuz Doue , pell , pell dispartiet ,
Enn hent mad gant madelez , en deus bet digaset.....

Ann dorsetourien vrasa , e Brest er , galeou ,
A zo bet sec'het gant-han aliez ho daelou ,
Ha disk i a rea d'ezho meuli hano Doue ,
Dont da vesa christenien , ha salvi ho ene .

Ann arc'hant a c'houneze a ioa holl d'ar beorien ,
Gwizket kaer en'em gave gant eur goz soudanen ,
Ann draze a zo guirion : n'en doa gwennek ebet
Da vont a Vrest da Gemper , pa oa Eskop hanvet .

E mil eiz-kant daou-ugent , ann Eskop Poupliket ,
D'eur bloaz ha pevar-ugent , e Kemper zo marvet ;
Ar pastor a zo maro , hag ann aotrou Gravran ,
A zo choaset da Eskop , mez en despet d'ez han .

Mond a eure da Baris hag eno oe sakret
Gant Arc'heskop ar gear se , ann aotrou Afré hanvet ,
Ha war he giz da Gemper e teu didrouz goude ,
Da ziskwel d'he Veleien e kare anez he

Bezomp holl el levez , Abostol eo d'ar feiz ,
Komzou Doue zo guirion , ni a oar ze e Breiz ,
Brema potr bihan Kroson a zo eun Eskop braz ,
Spouronet war Mene-C'hom , gant Doue her c'hlevaz .

Hep paouez he labourou , lavaret en deuz se ;
Evit mad he Eskopti , e c'hoanta he vale ;
Ha bepred , e brezonnek , e kar dre holl sarmon
Hag ann dud koz a lavar , e ve mad da berson .

Pa deuaz ar Republik , oad galvet da Baris ,
Da zifenn droajou ar Bobl ha droajou ann Ilos ,
Potret Paris a lare : Eskop Kemper zo goaz ;
« Biskoaz den evel he-ma ne oa bet am a c'hoaz . »

E Paris e tispakaz e holl dalanchou kaer ,
Da ober lezennou mad , gant furnez ha douster ,
E Franç , hag er broriou-all , e komzer anez han ,
Gant ann holl e oa meulet Joseph-Mari GRAVRAN .

Ar General Kavagnak , potr stard ha den a feiz ,
A c'hoanteaz he henvel Arc'heskop e Paris ;
Mez refusi a raz kren , vit dont da Vreiz-Izel ,
E-touez he vugale , da veva , da verval.

Erru en he Eskopti , e karaz adare ,
War ar meaz hag er c'heriou , prezeg lezen Doue :
Ker brao e oie hencha ar pinvidik , ar paour ,
Evit he holl vugale en doa eur galon aour.

Biskoaz ne laraz eur gomz da ober droug na poan ,
Karout a re he nesa evel-t-han he-unan ;
Evit ann holl karantez , madelez ha douster ,
Setu pen da ben buez hon tad , hon Eskop ker.

Touriou katedral Kemper , aboe pevar c'hant vloaz
A oa mezuz da velet , oant ket peurachu c'hoaz ,
Eun devez e lavaraz , ker brao , enn eur c'houarzin ,
« Savomp holl , ma bugale , touriou sant Kourintin . »

Kerneviz ha Leoniz ha Tregeriz ive
A ro d'ann Eskop santel pep a vennek neuze ,
Ha touriou skeduz Kemper , en ear , a zao huel ,
Evit renta testeni euz a feiz Breiz-Izel .

Buez ann den er bed ma zo poaniuz ha c'houero ,
Dre eunn draonien a zaelou e renkomp mont d'hor bro ;
Pep hini a zoug he groaz , war lein Mene Kalvar
A dreuz trubuilou ar bed , ann anken ar glac'har

Ne oant ket c'hoaz peurachu touriou ar gatedral ,
E oe laket gant Doue , enn eur boan vraz dispar ;
Da beurvelc'hi he ene , kent evit mont gant-han ,
E tigasaz eur c'hlenvet hir ha poaniuz d'ez-han .

Vel ma n'em santaz skoet , e rankaz mont timad
Da bedi c'hoaz da Grozon , war bez he vamm , he dad ;
Ha goude e Remengol , daoulinet e pede ,
O c'houlen eur maro mad , Baradoz d'he ene .

En he gerc'hen , ar c'hrign-beo , pe ar c'hanser hanvet ,
A ra d'ez-han , pad tri miz , gouzany poaniou kalet ,
Gouzany a eure , ep klem , ar boan hag ann anken !
Evel merzerien ar feiz en amzer ansien .

Evel Jesus war e groaz , e westlaz , kent mervel ,
He vugale d'ar Werc'hez , patronez Breiz-Izel ,
Ha gant feiz hag esperanz , seder evel enn el ,
He ene kaer d'ann envou a nijaz en cur sell .

Pa oe klevet ar c'helou er pevar c'horn a Vreiz ,
Kalon ann dud a fraille , gant glac'hар en ho c'hreiz ,
Ann holl a wele dourek , o krial gand anken ,
Allas !... maro eo hon tad , maro ann Escop Gwen !!!

Beleien ha tud ar bed , ha c'hui peorien Jesus ,
Intanvezet , minoret , c'hui holl dud malurus ,
Kollet o c'heuz ho mignon , ho pastor hag ho tad ,
Evidomp-holl , Bretonnet , ô pebez kalonnad !

Vel eur sant en deuz bevet Joseph-Mari GRAYRAN ,
Evel eur sant eo maro , Doué a joa gant-han ;
Ann holl a lar eo eur sant ; vox Populi vox Dei ,
Gloar da Zoue , mouez ar bobl eo ive he Hini ! ...

En deiz ma oe diskennet enn he vele douar ,
Ar bobl a Gemper , beuzet en eur mor a c'hlac'hар ,
A zo q'nnur ,
Hag ann dud keaz a wele hag a skuille daelou ...

He gorf a zo e Kemper , he skevend e Kroson ,
E Brest , en Ilis Sant-Louis , e medi he galon ;
Ar bobl euz a Vreiz-Izel en Ilis veur Kemper ,
Dre garantez deuz sayet , evit-han , eur bez kaer .

Demp eta va c'henvroiz , da Ilis veur Kemper ,
Demp gant feiz ha karantez war bez hon Eskop ker ,
Eoo bemde e veler daoulinet war he ve ,
Tud an Arvor o c'houlen grasou digant Doué .

Vel Joseph-Mari GRAYRAN , bezomp guir gristenien ,
Bugale yad da Zoue , bezomp mad dar beorien ;
Karantezuz vit ann holl , e: beo hag er maro ,
Kallonnek ha stard er feiz , vel ma oa hon tadou .

War douriou sant Kaourintin , euz ann eny diskennet ,
Pastor mad , roid ho pennoz d'ar vro oc'h euz karet ,
Roid ho penediksion d'ar belerinet holl ,
A ia bep bloaz da bedi da Ilis Remengol .

Roid ho penediksion d'ann duc paour , ankeniet ,
D'ann dud a vor , a vrezel , ha d'ann holl Vretonnet ;
Roid ho penediksion ive d'hor berejou ,
E pere e kousk , e peoc'h , hon tadou , hor mamou .

Goulennit digant Doue ma kendalc'himp ar feiz ,
Feiz koz Gralon , Gwenole , feiz ar Sent koz a vreiz ;
Ha deiz ar varn diveza , e vo c'hoaz Bretonnet ,
En Iliz sakr Remengol , o pedi daoulinet ! ! ! ...

Ha brema , ma c'henvroiz , kanomp holl meuleudi ,
Kanomp holl gant levenez , gloar da Joseph-Mari ,
Eur Zant neve zo savet , en hor bro Breiz-Izel ,
JOSEPH-MARI eo hanvet , gloar dean , gloar eternel ! ! ! ...

I.-P.-M. AR SKOUR.

ANN AOUTROU PER KERLOC'H

PERSON HANVEC

MARO AR 17 A VIS GUENVER 1860.

*Memento prepositorum restrorum. qui vobis
locuti sunt verbum Dei : quorum intuentes exi-
tum conversationis, imitamini fidem.*

Hebr. XIII, 7.

Ho pet sonj euz ho pastoret , pere o deuz pre-
gezet deoc'h komzou Doue ; hag o velet penoz
hint maro , bezit , evel-ho , tud a feiz .

Sant Pol , hebr : chab : XIII, v. 7.

VAR DON : Eun Doue ebken a adori .

Kerloc'h , kousk e peoc'h , va mignon ,
Belek mad ou¹-d e guirion ,
Doue , d'ha nesa c'heuz karet ,
Ar beorien noaz a c'heus guisket .

Karet a c'heuz ive , dreist oll,

Ar Werc'hez , Itron Remengol ;

Gra brema e peoc'h da ziskuiz

En douar sancte he Iliz.

Ken a zeuio en d'ha skouarn

Da zon trampil skiltruz ar varn ,

Kalz krenvoc'h evit trouz ar c'huor ,

Kalz krenvoc'h evit trouz ar mor .

Sant Kaourintin , sant Guenole ,

An Escop gwen Gravran ive ,

O deuz , en envy , diguemeret

D'ha ene glan gant joauzdet .

Lavar dez-ho ha da sent Breiz ,

E kendalc'homp bepret ar feiz ,

Lavar d'ar Roue koz Gralon ,

E zomp bepret tud a galon .

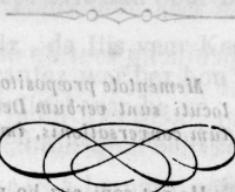
Kerloc'h e palez an Dreindet ,

Ped Doue 'vit d'ha vignonet ,

Hag ez aint ive da repoz

Gan-ez e joa ar Baradoz .

I.-P.-M. AR SKOUR

Waz dous : Dua Dous eppen a qhori .

Kejlec'h , Ronsk e beoc'h , a s'migdon ,

Bellek waz out pez e Gwirion ,

Doue , q'ja desec'geoz kuzel ,

Montroulez , enn ly J. HASKE , Imprimer ha Levrier.